

FESTIWAL NAUKI

Ścieżki Archeologii

nauka
kultura
popkultura

Muzeum Archeologiczne w Biskupinie
13–16 VI 2019
www.biskupin.pl

Organizatorzy

Patronat medialny

Uczestniczą:

„Ścieżki archeologii – nauka – kultura – popkultura” to pierwszy w Polsce festiwal nauki, którego idea jest ukazanie pełnego oblicza współczesnej archeologii – nauki interdyscyplinarnej, wykorzystującej w swych badaniach nowoczesne osiągnięcia techniki, której dokonania zajmują ważną pozycję w poznawaniu, badaniu i kształtowaniu dziedzictwa kulturowego oraz są źródłem inspiracji we współczesnej kulturze masowej.

Wydarzenie odbędzie się w dniach 13–16 czerwca 2019 r. na terenie Muzeum Archeologicznego w Biskupinie. W ramach festiwalu będą miały miejsce liczne prezentacje w formie pokazów, warsztatów, prelekcji oraz seansów filmowych. Będą one eksponowane w ramach trzech ścieżek: nauka, kultura oraz popkultura.

Po raz pierwszy w Polsce liczne grono naukowców z całej Polski spotka się w jednym miejscu by wspólnie popularyzować archeologię. Ścieżki „nauka oraz kultura” realizowane będą przez wybitnych specjalistów, w tym między innymi z instytutów i katedr archeologii uniwersytetów oraz placówek muzealnych. Badacze promować będą swoje osiągnięcia naukowe oraz popularyzatorskie. Tak szerokie grono specjalistów gwarantuje nie tylko wysoki poziom merytoryczny imprezy, ale również różnorodność wypowiedzi.

W ramach ścieżki „nauka” odbędą się prezentacje dotyczące metodyki badań i osiągnięć polskiej archeologii. Zaprezentowane zostaną dziedziny, z których dokonań i metod badawczych archeolodzy w ramach badań interdyscyplinarnych korzystają i które mają dla archeologii ogromne znaczenie (m.in. analiza **metaloznawcza** czy badania **archeometryczne**). Ukazane zostaną kulisy pracy archeologa: **badania wykopaliskowe** oraz praca z zabytkami od momentu ich wydobycia z wykopu, aż do ekspozycji na wystawie muzealnej i w publikacji naukowej. Przedstawimy procesy **konserwacji**, **rekonstrukcji** i metody **datowania** zabytków archeologicznych. Pokażemy czym jest **archeobotanika**, jak wygląda praca **paleobotaników**, **archeozoologów** i **antropologów** fizycznych. Zaprezentujemy nowoczesne metody badań nieinwazyjnych (archeologię **lotniczą** czy metody **geofizyczne**), a także wykorzystywanie komputerowych **rekonstrukcji ludzkich twarzy** oraz tworzenie **modeli 3D** konstrukcji architektonicznych. Pokażemy jak pracują **archeolodzy pod wodą** oraz w jaki sposób wykorzystuje się w archeologii **numizmatykę**. Swoje osiągnięcia zaprezentują **archeomuzykolodzy** zajmujący się nie tylko rekonstrukcją instrumentów muzycznych, ale także odtwarzaniem i rekonstruowaniem zapisów nutowych.

Prezentacje dotyczyć będą archeologii pradziejowej, wczesnośredniowiecznej i nowożytnej, w tym dotyczącej II wojny światowej i badania radzieckich baz, w których przechowywano broń atomową.

W ścieżce „kultura” pokażemy instytucje **muzealne** i **skanseny**, które chronią dziedzictwo archeologiczne, popularyzują je w formie wystawienniczej, eventowej i wydawniczej. Dopelnieniem tej części będą **filmy o tematyce archeologicznej**, emitowane w ramach Biskupińskiego Przeglądu Filmów Archeologicznych, oraz **wydawnictwa naukowe**.

Całość zamknięta zostanie ścieżką „popkultura”, w której skupimy się na licznych archeologicznych inspiracjach obecnych w kulturze masowej. Odbędą się spotkania z **pisarzami** czerpiącymi garściami z dorobku archeologów, **tłumaczami** oraz **badaczami popkultury**. Zaprezentowane zostaną **komiksy**, **gry planszowe**, **komputerowe** oraz inspiracje archeologią w muzyce współczesnej.

ŚCIEŻKI ARCHEOLOGII

Ścieżka „nauka” to cztery festiwalowe dni pokazów naukowców z wielu instytutów badawczych z całego kraju. Zwiedzający będą mieli możliwość nie tylko poznania, czym są badania archeologiczne, ale również przyjrzenia się z bliska, jak wykonuje się niektóre badania chemiczne, na czym polega praca archeozoologa czy archeobotanika. Każda z instytucji zaprezentuje własne dokonania, ale oprócz tego poszczególne jednostki przygotowały dodatkowe atrakcje w postaci trwających przez cały dzień warsztatów czy gier i zabaw dla młodszych uczestników.

Prezentacje popularnonaukowe (codziennie w godzinach 10:00-17:00)

- **archeologia** – metody badań wykopaliskowych, czyli jak prowadzić badania oraz postępować z zabytkiem (Instytut Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego, Muzeum Archeologiczne w Biskupinie),
- **archeologia eksperymentalna** – jak oni to zrobili, czyli próby odtworzenia metod i technik wytwórczych w przeszłości (Instytut Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego, Instytut Archeologii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu),
- **archeologia podwodna** – prezentacja metod i sprzętu stosowanych podczas badań podwodnych (Zakład Archeologii Podwodnej UMK),
- **archeologia lotnicza** (metody badań nieinwazyjnych) – czyli jak lokalizować stanowiska archeologiczne bez wbijania łopaty w ziemię (Instytut Archeologii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu),
- **antropologia fizyczna** – co można wyczytać z ludzkich kości (Instytut Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego, Państwowe Muzeum Archeologiczne w Warszawie),
- **archeozoologia i archeoichtiologia** – co można wyczytać z kości zwierzęcych pozyskanych w trakcie badań wykopaliskowych (Instytut Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego Zakład Bioarcheologii, Centrum Archeologii Śródziemnomorskiej Uniwersytetu Warszawskiego),
- **archeobotanika** – jakie rośliny występowały w przeszłości, czyli badanie szczątków roślinnych (Instytut Archeologii i Etnologii PAN w Poznaniu),
- **archeomuzykologia** – brzmienie przeszłości, prezentacja kopii instrumentów muzycznych,
- **konserwacja zabytków** – metody zabezpieczania przedmiotów wykonanych z różnych surowców, m.in. drewna, metali oraz kości (Instytut Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego, Muzeum Archeologiczne w Biskupinie),
- **numizmatyka** – dzieje pieniądza (Państwowe Muzeum Archeologiczne w Warszawie, Europejskie Centrum Pieniądza, Muzeum Okręgowego im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy),
- **rekonstrukcje 3D** – w jaki sposób tworzy się wizualizacje zaginionych miast, osad i budowli (Muzeum Regionalne w Wągrowcu).

Biskupiński Przegląd Filmów Archeologicznych (codziennie w godzinach 10:00-17:00)

Dodatkowo w sobotę w godzinach 10:00-17:00 – metody kryminalistyczne w archeologii (Katedra i Zakład Medycyny Sądowej przy Uniwersytecie Medycznym w Poznaniu).

Warsztaty, gry i zabawy (codziennie w godzinach 10:00-17:00):

- **starożytne i średniowieczne gry planszowe** (Instytut Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego), gry i zabawy dla dzieci i młodzieży (Instytut Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego),
- **google VR**, w których będzie można zobaczyć w technologii 360 stopni nurkowanie we wraku (Zakład Archeologii Podwodnej przy Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu),
- **miniaturowy robot podwodny** zdalnie sterowany przez zwiedzających (Zakład Archeologii Podwodnej przy Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu),
- **prezentacja i przymierzanie sprzętów nurkowych** (Zakład Archeologii Podwodnej przy Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu),
- **warsztat eksperymentalny wypału i zdobienia naczyń glinianych** (Instytut Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego),
- **warsztat narzędzi krzemiennych** oraz **warsztaty wykonywania paciorka** na wzór antyczny (Instytut Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego),
- **laboratorium chemiczne** (przesiewanie próbki gleby przez sito, metoda chromatografii cienkowarstwowej, metoda pomiarów pH i przewodnictwa wody i ilościowe oznaczanie żelaza na spektrofotometrze Slandi w próbkach wody z Jeziora Biskupińskiego, metoda spektrofotometryczna wykrywania i oznaczania jonów różnych metali w wodzie z Jeziora Biskupińskiego, badanie przewodnictwa za pomocą konduktometru, badanie pH za pomocą pH-metru, wykrywanie, analiza jakościowa jonów żelaza w wodach Jeziora Biskupińskiego i źródła neolitycznego, oznaczanie zawartości tlenu w wodzie z Jeziora Biskupińskiego przy użyciu tlenomierza MI-605) (Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Hipolita Cegielskiego w Gnieźnie),
- **selekcjonowanie makroskopowych szczątków roślin** pochodzących z wykopalisk archeologicznych oraz możliwość ich obserwacji pod mikroskopem (Instytut Archeologii i Etnologii PAN w Poznaniu),
- **laboratorium datowania termoluminescencyjnego** (Instytut Archeologii Uniwersytetu Łódzkiego),
- **warsztaty z dokumentacji zabytków** (Instytut Archeologii Uniwersytetu Łódzkiego),
- **warsztaty tkactwa, wyrabianie papieru czerpanego, gry średniowieczne, pokazy łupania krzemieni** (Instytut Archeologii Wydziału Nauk Historycznych i Społecznych Uniwersytetu im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego),
- **wyrabianie papieru czerpanego** (Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Hipolita Cegielskiego w Gnieźnie).

ŚCIEŻKI ARCHEOLOGII

W ramach ścieżki „kultura” zaprezentują się muzea archeologiczne. Muzealnicy opowiedzą o sposobach przechowywania zabytków i ich ekspozycji, a także pokażą najciekawsze eksponaty z własnych zbiorów.

Codziennie w godzinach 10:00-17:00:

- interaktywna prezentacja multimedialna **“Pieniądz to nie wszystko – najstarsze środki płatnicze na ziemiach polskich”** (Państwowe Muzeum Archeologiczne w Warszawie),
- **warsztat pradziejowego rogownika** (Państwowe Muzeum Archeologiczne w Warszawie),
- **pracownia antropologa** (Państwowe Muzeum Archeologiczne w Warszawie),
- **zajęcia konserwatorskie z ozdabiania popielnicy** (Muzeum Archeologiczne w Gdańsku),
- **mennica i bicie monet** (Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy Oddział Rezerwat Archeologiczny Gród w Grzybowie, Muzeum Okręgowe Ziemi Kaliskiej – Rezerwat Archeologiczny w Kaliszu-Zawodziu),
- **repliki broni, mundurów, broń ASG** (DAG Bromberg – Exploseum Bydgoszcz),
- **stoisko ogniowe z CKM** (DAG Bromberg – Exploseum Bydgoszcz),
- **warsztaty “Pradziejowy jubiler”**, w trakcie których będzie można wykonać biżuterię według wzorów pradziejowych (Muzeum Okręgowe w Toruniu),
- **tatuaż z henny z wizerunkiem smoka, krzyżówki, plecionki** (Muzeum Okręgowe Ziemi Kaliskiej – Rezerwat Archeologiczny w Kaliszu-Zawodziu),
- **prezentacja replik średniowiecznych przedmiotów użytkowych** (Muzeum Okręgowe Ziemi Kaliskiej – Rezerwat Archeologiczny w Kaliszu-Zawodziu),
- **szycie sakiewki/woreczka** (Muzeum Okręgowe Ziemi Kaliskiej – Rezerwat Archeologiczny w Kaliszu-Zawodziu),
- **wykonywanie lalek szmacianek** (Muzeum Okręgowe Ziemi Kaliskiej – Rezerwat Archeologiczny w Kaliszu-Zawodziu),
- **warsztat średniowiecznego skryby** (Muzeum Okręgowe Ziemi Kaliskiej – Rezerwat Archeologiczny w Kaliszu-Zawodziu),
- **zielarstwo** (Muzeum Okręgowe Ziemi Kaliskiej – Rezerwat Archeologiczny w Kaliszu-Zawodziu),
- **archeologiczny tor przeszkód** – zabawa ruchowa dla zwiedzających (Muzeum Początków Państwa Polskiego w Gnieźnie),
- **kopie zabytków ze zbiorów muzeum** (Muzeum Archeologiczne w Poznaniu),
- **wykop archeologiczny** (Muzeum Archeologiczne w Biskupinie),
- **warsztaty lepienia naczyń glinianych** (Muzeum Archeologiczne w Biskupinie).

ŚCIEŻKI ARCHEOLOGII

Ścieżka „popkultura” przeniesie nas w świat fantastyki i powieści, w których autorzy przedstawiają własną wizję Słowian i ich wierzenia czerpiąc niejednokrotnie inspirację z badań archeologicznych. Nasi goście opowiedzą o wykreowanym i utrwalonym przez popkulturę obrazie archeologa, o tym, jak w nurcie fantasy przedstawiani są Słowianie czy wikingowie, ich wierzenia i obrzędy, a na koniec dowiedzą się jak średniowieczne walki przedstawiane w filmach i serialach mają się do rzeczywistości.

Codziennie w godzinach 10:00-17:00:

- **Słowianie. Mitologiczna gra fabularna** – sesje RPG i kącik, w którym można dowiedzieć się czym są gry fabularne,
- **wystawa Kajko i Kokosz** (pawilon muzealny),
- **czytelnia komiksowa i gry planszowe** (pawilon muzealny),
- stoisko wydawnictw: **Nasza Księgarnia i GW Foksal, Genius Creations,**
- pokazy **gry planszowej Stworze.**

Dodatkowo w weekend (sobota, niedziela w godzinach 10:00-17:00)

- **Jak to było z tą szermierką** – pogadanka Arkadiusza Grzeszczaka o faktach i mitach walki szermierczej.

NAMIOT: spotkania autorskie i wywiady: Witold Jabłoński (**Dary bogów**), Marta Krajewska (cykl **Wilcza Dolina**), Jacek Łukawski (**Kraina martwej ziemi**), Agnieszka Fulińska (tłumaczka cyklu **Percy Jackson**), Aleksandra Klęczar i Agnieszka Fulińska (**Mysia Wieża**).

PROGRAM WYSTĄPIEŃ**Czwartek (13.06)****SCENA 1:**

11:30 – Magdalena Stawniak (MAB), **Archeologa w popkulturze**

12:00 – Archeolog. Zawód czy przygoda? Spotkanie z archeologiem

12:30 – dr Anna Gręzak (UW), **Udomowienie i rozprzestrzenienie się owcy**

13:00 – Klaudyna Bronowska (MAP), **Ekspozycja wczesnośredniowiecznych fortyfikacji w Rezerwacie Archeologicznym Genius loci na Ostrowie Tumskim w Poznaniu. Aspekty działalności edukacyjnej**

13:30 – Sylwia Kucharska, Marcin Magdziński (MOZK), **Czy Kalisz jest najstarszym miastem w Polsce?**

14:00 – dr Michał Przeździecki oraz dr Wiesław Więckowski (UW), **Graffiti z epoki kamienia**

14:30 – dr Andrzej Ćwiek (MAP), **Jak budowano egipskie piramidy?**

15:00 – Magdalena Stawniak (MAB), **Archeologia w popkulturze**

15:30 – dr Aldona Garbacz-Klempka, dr Kamil Adamczak (UMK i AGH w Krakowie) **Współpraca Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu i Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie w zakresie badań pradziejowych zabytków metalowych. Dotychczasowe rezultaty i oczekiwania badawcze**

16:00 – Konrad Ratajczak (IKE), **Nauka i archeologia w uniwersum Wiedźmina**

Piątek (15.06)**SCENA 1:**

11:30 – Magdalena Stawniak (MAB), **Archeologia w popkulturze**

12:00 – Archeolog. Zawód czy przygoda? Spotkanie z archeologiem

12:30 – Marcin Wagner (UW), **Kiedy szkło stało się przezroczyste?**

13:00 – Jarosław Kozłowski (Muz. Okręgowe, Bydgoszcz), **Skarb bydgoski**

13:30 – dr hab. Roksana Chowaniec (UW), **Co jedli i pili starożytni Grecy i Rzymianie?**

14:00 – dr Andrzej Ćwiek (MAP), **Jak budowano egipskie piramidy?**

14:30 – Magdalena Stawniak (MAB), **Archeologia w popkulturze**

15:00 – Konrad Ratajczak (IKE), **Nauka i archeologia w uniwersum Wiedźmina**

15:30 – Archeolog. Zawód czy przygoda? Spotkanie z archeologiem

Sobota (15.06)**SCENA 1 – Ścieżki naukowa i kulturowa:**

11:00 – Agata Hałaszkó (UWr), **Jak nowoczesne metody badawcze pomagają nam w poznaniu obrządku pogrzebowego dawnych społeczności**

12:00 – dr Grzegorz Kiarszys (US), **Atomowi żołnierze wolności. Archeologiczne badania radzieckich magazynów amunicji atomowej w Polsce**

13:00 – dr Andrzej Ćwiek (MAP), **Archeologia ekstremalna, czyli polski Indiana Jones w Egipcie**

13:30 – dr Lorkiewicz-Muszyńska, **Zapisane w kościach, wyczytane z kości**

14:00 – dr Michał Przeździecki oraz dr Wiesław Więckowski (UW), **Opowieści z krainy lodu**

15:00 – Mateusz Popek (UMK), **Podwodne tajemnice – czyli opowieść o archeologii podwodnej**

15:30 – dr Magdalena Nierzwicka (MO w Toruniu), **Ameryka przed Kolumbem – wielka cywilizacja Majów**

16:00 – dr Marcin Ignaczak (UAM), **Projekt Kolegiata – zapomniany obraz dawnej świetności miejskiej kolegiaty pw. św. Marii Magdaleny w Poznaniu**

16:30 – dr Agnieszka Matłoka (PWSZ w Gnieźnie), **Oznaczanie fosforu w glebie archeologicznej ze stanowiska archeologicznego 15 A w Biskupinie metodą spektrofotometryczną**

SCENA 2 – Ścieżka popkulturowa:

10:30 – Magdalena Stawniak (MAB), **Archeologia w popkulturze**

11:00 – Mirosław Gołuński, **Fantastyka w powieściach o wczesnych Piastach**

12:00 – Michał Górny, **Rycerze na srebrnym ekranie. Średniowiecze w filmie a rzeczywistość**

13:00 – Marta Krajewska, **Robaki w zębach, czyli straszne przypadki medycyny ludowej**

14:00 – Marta Kładź-Kocot, **Bohater mityczny w popkulturze**

15:00 – Agnieszka Fulińska, **Co robi archeolog na polu dziewiętnastowiecznej bitwy?**

16:00 – Witold Jabłoński, **Bogowie i życie Słowian**

NAMIOT: spotkania autorskie i wywiady: Witold Jabłoński (**Dary bogów**), Agnieszka Stelmaszyk (cykl **Kroniki Archeo**), Marta Krajewska (cykl **Wilcza Dolina**), Jacek Łukawski (**Kraina martwej ziemi**), Agnieszka Fulińska (tłumaczka cyklu **Percy Jackson**), Aleksandra Kłęczar i Agnieszka Fulińska (**Mysia Wieża**).

Dodatkowo:

13:00 – Arkadiusz Grzeszczak, **Jak to było z tą szermierką? Fakty i mity o walce bronią białą**
Niedziela (16.06)

SCENA 1 – Ścieżki naukowa i kulturowa:

11:00 – dr Magdalena Żurek (UKSW), **Nowoczesne metody w badaniach prowadzonych przez archeologów z Instytutu Archeologii UKSW w Warszawie.**

12:00 – dr Jolanta Nogaj-Chachaj (UMCS), **Zamknięci kamieniami. Neolityczne cmentarzyska zachodniej Lubelszczyzny jako archeologiczne świadectwa odległej przeszłości.**

12:30 – dr Marcin Wagner (UW), **Starożytna religia, której wyznawcą był Freddie Mercury**

13:00 – dr Dorota Lorkiewicz-Muszyńska, **Czaszka prawdę ci powie**

14:00 – prof. dr hab. Włodzimierz Rączkowski (UAM), **Lotnicza teledetekcja w archeologii – od przygody do rewolucji w poznawaniu przeszłości**

15:00 – Andrzej Damian Borsuk, Łukasz Stachowiak (Exploseum), **DAG Fabrik Bromberg – tajemnica ukryta w Bydgoskiej Puszczy**

15:30 – dr Magdalena Nierzwicka (MO w Toruniu), **Tajemnice kultur dawnego Peru**

SCENA 2 – Ścieżka popkulturowa:

10:30 – Witold Jabłoński, **Bogowie i życie Słowian**

11:30 – Natalia Kościńska, **Nauka w służbie popkultury. Rzecz o demonologii słowiańskiej w literaturze fantasy**

12:30 – Arkadiusz Grzeszczak, **Rekonstrukcja historyczna a fantastyka**

13:30 – Agnieszka Fulińska, **Rozmowa o tłumaczeniu cyklu Percy Jackson**

14:30 – Magdalena Stawniak (MAB), **Archeologia w popkulturze**

15:30 – Konrad Ratajczak (IKE), **Nauka i archeologia w uniwersum Wiedźmina**

NAMIOT: spotkania autorskie i wywiady: Witold Jabłoński (**Dary bogów**), Marta Krajewska (cykl **Wilcza Dolina**), Jacek Łukawski (**Kraina martwej ziemi**), Agnieszka Fulińska (tłumaczka cyklu **Percy Jackson**), Aleksandra Klęczar i Agnieszka Fulińska (**Mysia Wieża**).

Dodatkowo:

11:00 – Arkadiusz Grzeszczak, **Jak to było z tą szermierką? Fakty i mity o walce bronią białą**